

R E G É L Ő.

PESTEN Csötörtökön Július 18^{kán} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csötörtökön. Fél évi díja helyben 3 ft 12 xr boritéktalanul; postán 4 ft pengőben. Budapestiek évnegyedenként-is válthatnak példányt boritéktalanul 1 ft 36 xr-jával.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Román Benedek. *(Végzet.)*

Midőn leírást termetét, ruházatját, ismétlém a' tőle hallottakat, 's hogy ide valónak mondá magát; bizonyosnak állitá a' korcsmárosné, hogy az a' szegény Bencze volt légyen, 's kérésemre, gyakorta elhagyván a' történet fonalát, 's az abban előjövő személyek genealogiájára és személyes körülményeire terjeszkedvén, kikkel ő mind közelebb vagy távolabb atyafiságban vala; illy értelemben adá elő az egész esetet.

Román Benedek tulajdonképen a' boldogtalannak neve; fija egy e' falubeli szegény özvegynek. Ő tánczolt legjobban, ő tudta a' legszebb dalokat, ő volt a' falunak legdelebb ifja. Egy leány se vonta volna vissza kezét tőle; mindenik szerencsésnek tartá magát, ha vele tánczolhatott, ha mellette ülhetett a' fonóban. De az ő rózsája nem e' faluban viritott; Manczi volt az, a' molnár szép leánya, kire szemét vetette. — Hogy a' leány szerelmét annál könnyebben megnyerhesse, nem találván más ürügyet, melly alatt a' leánnyal megismerkedhetnék, 's állandóan társalkodhatnék, testvérbátyjára hagyván az atyjáról reájok maradt kis gazdaságot, molnár inasnak állott a' leány atyjához. Eltelve a' három esztendő, mellyek alatt hivsége 's munkasága által magát gazdájával-is megkedvelteté, a' már legény Bencze szabadabban tekinté Manczi kék szemébe. De ez illyenkor mindig szemlesütve, 's lángoló arcját eltakarva kerese dolgot magának, mintegy félvén Bencze fekete szemének tüztől. Egy vasárnap atyjánál korábban jöven haza Manczi a' templomból, neki bátorodék Bencze, 's a' leánynak megvallá szerelmét, egy forró csókot nyomván annak piros ajkára. A' leány szemérme nem engedé, hogy

rögtön megvallja viszontszerelmét, 's kifejlődvén Bencze karjaiból, a' konyhába futva, hogy az ebéd után lásson: mire az öreg-is meg érkezett. Délben az étel felette sózva volt, 's a' leány elpirula boldogult hitvesét emlegető atyjának pirongásaira; de Bencze képe-re-is lángoló tűz terjedé, 's igyekezék lecsendesíteni haragos mesterét. — Estére, az öregnek szunnyadtakor, a' boldog vagy boldogtalan jövődjét tudni vágyó legénynek kérdésére, a' szint-ugy szerelmes leány, igen helyett egy csókkal felele, 's örök hűséget fogadának egymásnak. Ki volt olly boldog mint Bencze? ki célját elérte; ki volt olly szerencsés mint Manczi? kinek legtitkosabb kívánsága teljesedék. Látta az öreg naponkint nevedő szerelmöket, 's azt Benczének igyekezete és jámbor viseleténél fogva nem-is ellenzé; egyedül vándorlásra inté a' magát legboldogabbnak vélt szerelmes ifiút, hogy több ismereteket szerezvén magának, a' malmot ügyes kezekre bizhassa. Előre képzelé az öreg, pohár bora mellett, milly nyugodalmasan fogja tölteni hátra levő napjait leendő veje és szeretett leányának ápolása alatt azoknak társaságában. De az Istennél máskép volt végezve a' szerelmes pár felől. Minekelőtte a' keserű elválás napja elérkeznék, a' legközelebb elmúlt katona-állítás iránti parancsolat érkezék-meg a' vármegyétől, 's a' falu fiataljai közül a' kérlelhetlen sors Benczét-is érte. Elkelle válni kedvesétől a' fájdalma alatt csaknem Ieroskadt ujoneznak, 's a' szolgálatnak 10 évei előttök örök-kévalóságának tetszének. A' sorsnak legsúlyosabb csapásait is gyakran a' legnagyobb lelkűséggel 's ön elszánással tűrő szépemnek sajátságával ölelé által kedvesét Manczi, 's érzékeny könnyek közt adván utolsó forró csókját annak nedves képe-re: „Ez legyen, ugy mond, örök hűségem záloga. Tűrj és szenvedj, mint férjfihoz illik. Bár mikor jösz, légy bizonyos, hogy bennem mindig hű mátkádra találsz.“ 'S elnyomatva ő-is szive fájdalmától, többet nem tud szólni; patakkint hulló könnyei valának belső bánatjának jelei. — Észmélet nélkül követé társait Bencze, kiknek haladtokkal könnyebbüle szomorúságuk; de az ő szívet bújá mindig azon mértékben tépdelé.

Egy év folyt-le már Benczének távulléte óta; de Man-

ezi még mindig ugyan azon hűséggel emlékezék reá. Komoran néze jövendőjébe az öreg molnár; közelebb gyanítván végét életének, mintsem hogy Benzének a' katonaságtól megszabadultát elérhetné. A' sorsot 's önmagát okozva, hogy mindjárt eleinte el nem nyomta leánya 's Bence szerelmét, egy leányához illő kérőt ohajtá titkon magának, hogy annak boldogságát, vélekedése szerint, még életében láthassa. — Nem sokára beteljesedék kívánsága; mert a' falunak elég jó karban álló, de már az öreg legények közé számított jegyzője, vasárnaponkint háza előtt jöven-el a' templomból, szokatlan barátsággal köszönté az öreget, 's nyájas tekinteteket vete annak leánya felé. Egyszer a' többi közt erővel-is behuzván őket házába, magánál marasztotta ebédre, melly felett gyakran panaszkodék a' felől, milly sokat kelljen vesződnie gazdasszonyával, 's milly jobb rendben lehetne házánál minden, ha volna, ki vele a' házi gondviselést megossa. Csak hogy a' legény többé nem fiatal, úgy mond mosolyogva, 's így nem bátorkodik baltáját a' fába vágni, mert tart az üres kosártól. Az öreg molnárnak biztató közbeszóllásaira felbátorodván a' jegyző, ki nyilatkoztatá, milly szerencésnek tartaná magát, ha olly házastársnak jutna birtokába, ki olly jó gazdasszony, olly jó nevelésű, 's olly becsületes háztól való volna mint a' szép Manczi. Ez zavarodtában a' sőtartót vevé-fel vizes pohár helyett, 's majd öszverogya atyjának majd meg lássuk feleletére. Vége levén az ebédnek Manczi unszolására haza indulának, 's legnagyobb boszújára a' jegyző-is ajánlá társaságát, mellyet tiszteletből se tagadhatván-meg a' magát boldognak vélt atya, együtt ballagának a' malom felé. Itt tölté-el a' délutánt a' két öreg; de Manczi, atya minden unszolásának ellenére-is, mindig talált kívül valami foglalatoságot, hogy be ne kelljen menni a' szobába. A' molnár özsonnával szolgálá vissza a' jegyző ebédjét; 's már itt az ő állítása szerint minden tisztább, 's jobb izűen készült az övénel, ki a' legnagyobb lépést megtettnek vélvén, egy boldogabb jövendőről ábrándozva érkezett-meg egyszerre olly unalmasnak tetsző házába. Hétközben-is meglátogátá kedves barátját a' jegyző, mint a' molnárt nevezni méltóztatott. Az erre következett Vasárnapra a' jegyző

volt ebédre hivatalos a' molnárhoz, 's a' templomból együtt mentek a' malomba. Ebéd után, nem mervén a' követséget másra bizni, a' bevett szokás szerint, 's a' mint egy jegyzőhöz illik, amugy deákosan, megkéré a' molárnak leányát. Az örömeben csak nem ittas öreg legkisebbé sem ellenzé a' szent egyeséget, ha leánya benne megegyezik. De ez erős és változhatlan feltétellel mondá-ki a' jegyző fülét menykőcsapáskint érő nem-et, azt adván okul, hogy ő még fiatal. „Közönségesen szokták azt a' leányok mondani — szóll leányára haragos tekintetet vetve a' molnár — de ha Istentől van rendelve számára, haza viheti még notarius uram, 's becsületesre fogadom, hogy más senki.“ — „Barátom barátom! — szólla közbe a' jegyző — minek az a' visszatartozkodó tisztelet, hol két rokon sziv találta-fel egymást?“ 'S kalapját véve magát ajánlá, és lesütött fővel ment a' falu felé, mint a' kinek elverte a' jég vetését; egy kis reményt gyanitván még-is sugárzani a' molárnak utolsó szavaiban. — Most ereszté-ki haragja teljét leányára a' számadásában megcsalatkozott atya, 's házatól eltiltással fenegeté, ha tovább-is makacson marad-meg feltétele mellett; de a' következés bebizonyítá, hogy minden igyekezete hasztalan volt.

Mintegy fél évvel ezután utazott a' falun keresztül egy kiszolgált, 's örökös szabadsággal haza bocsátott katona. Ezt választá az ármányos jegyző eszközül céljának elérhetésére. Csekély ajándék-is képeş volt ezt részére hajtani, annál inkább, mivel a' csalárdság célja előtte ismeretlen levén az egész dolog neki csak tréfának tetszett. — Öszveszedvén bútýorát, mintha éppen azon ezredtől jönne, mellyben Bencze szolgál, beköszönte a' malomba, 's név szerint tudakozódván a' molnár-mester után, egy annak szólló levelet ada által pajtásától Román Benedektől, a' mint mondá, ki szóval-is köszönti őket általa. Lángba borult Manczi képe ezek hallatára, 's csaknem nyakába borult a' levélhozónak; de az öreg molnár tudván, hogy Bencze lenne az akadály leányának férjhez menetelében, érdektelenül 's hidegen vevé által a' levelet, és talán olvasatlan hagyta volna heverni, ha leánya egymást érő tudakozódásira azt nem hallaná a' katonától, hogy Benczének

jó dolga van, mert jól viseli magát, 's tisztjei szeretik, mert legszebb felesége van a' regimentnél. Nem hitt szavainak Manczi, de az öreg molnár örülvén a' hirre, egy tizezt nyomott a' tovább menni szándékozó katona markába, 's leányát a' szobába hívta, hogy elolvassa előtte a' levelet. Először csak magában futotta által ennek sorait, azután így szólla leányához: „Olvasd lányom magad, mert ugy sem hinnél szavaimnak; lásd milly érdemetlennek tartod vissza kezedet, 's milly igaz ok nélkül okozol bűt öreg napjaimra. Mind a' mellett dicsérem a' fiút, hogy olly egyenes szívvél viseltetik irántam; bár csak korábban adta volna tudtomra szerencsés házaságát, hogy ne állott volna a' derék notariusnak utjában. Szavai, gondolkozása, írása, mind megváltozott a' katonaságnál, 's ha így folytatja tanulását, még szerencsés ember lehet belőle.“ De ezeket mind nem hallá Manczi, ki alig olvasván-el a' levél első sorait, azonnal hangos zokogásra fakada. — Megköszönte ebben Bencze a' molnárnak iránta mutatott sziveségét, 's annak leányára emlékezvén, olly szerencsés házaságot kívánt neki, millyenben ő él rövid idő óta fiatal hitvesével. Nem győzé eléggé dicsérni sorsát, 's mikép szeretik őt tisztjei; minek elegendő jeléül a' házaságra engedelmet nyert, 's azt-is emlité, hogy már a' káplárságot-is megigérték neki, kérvén egyszersmind néhai mesterét, hogy állapotja felől utánna kesergő anyját-is tudósítsa. — Kisírván magát Manczi, külsőkép megegenszteltnek mutatá magát sorsával; de belsében még-is fájlalá a' hűtelennek elpártolását, 's csak titkon folyának könnyei az álnok Bencze után. „Légy boldog, ha el tudtad felejtteni hivedet; én az ugy sem leszek soha“ — mondá vánkosára borulva, hogy eltitkolja zokogását elszenderedett atyja előtt. Egész éjjel nem aludt; mindig a' hűtelen Bencze képe lebegett szemei előtt, 's reggel szemrehányásokat kelle szenvednie atyjától kisirt szemeiért.

Vasárnap volt. Mise után a' jegyzőhez ment a' molnár, 's elbeszélé neki a' történetet, kinek koholmánya volt az egész hazugság. Tudta ő, ki akadályozza szerencsáját, 's ezt illy módon reménylő elhárítani utjából. Nem-is csalatkozott-meg reménye, mert illy szavakkal vált-el tőle a'

molnár: „Csak hagyjuk keseregni őt egy kis ideig; majd elfelejti a' hozzá hűtelen Benczét, és szívesen fogja látni barátom, 's talán nem sokára fiam uramat, ki hasonlóképen szívesen elvárom Pünköst vasárnapi ebédre.“ Egymást ölelve vált-el a' két barát, 's a' molnár fő fájása miatt otthon maradt leányához sietve.

Elmult a' két hét, 's megjelent ebédre a' jegyző, mellynek végével másodszer kérte-meg Manczit, a' molnárnak kesergő leányát. Nem hagyta ekkor a' béketüréséből kifogyott atya szabad választást a' leánynak, hanem olly szokatlan 's erős hangon mondá, parancsoló 's komoly tekintetet vetve leányára, ennek nevében-is az igent, hogy ez nem bátorkodék magát ellene szegezni atyja akaratjának, 's meglett a' kézfogás, bár mint törekedék-is a' leány azt továbbra halasztani. — Pünköst Hétfőn hirdették az új párt, a' jelenlevők nem kis csudálkozására, először, 's az esküvés napja második Vasárnapra rendeltetett.

A' vőlegény házához már közel volt a' templomból jövő násznép, midőn egy a' Tisza felől feléjük sebesen futó katonát vevének észre. Bencze volt ez, a' boldogtalan; ki két hónapi szabadsággal jövén haza, először-is a' malomba tére, kedves Manczijának ölelésére. Itt hallá az utánna fogadott molnárlegénytől, az élte minden boldogságát összevezető nagy csapást. Lélek szakadva futott a' faluba, hogy az esküvést megakadályozza: de már későn érkezett.

Magán kívül rohant a' násznép közé, 's kezénél fogván a' remegő menyasszonyt, annak kisírt szemeibe merően tekintve így szólla: „Hűtelen! ezt érdemlettem e' két esztendei szenvedésemért?“ Mire ez aléltan rogyott a' nyoszolyóleánynak ölébe. Elkelle távoztatni az elszánt 's kétségbeesett maga körül dühösködő katonát, hogy nagyobb szerencsétlenséget ne okozzon. A' lélekismerettől kinzott vőlegény házába vitték Manczit, ki egyik ájulásból másikba esvén végre elszunnyada: de ezt annál hevesebb forró betegség követte. Eszén kívül beszélve, mindig ártatlanságát 's megcsalatását rebege. Ha férje vagy atyja közeledének ágyához, még nagyobb mértékben tört-ki rajta a' betegség hatalma. Bencze minden igyekezete mellett se juthatott a' betegnek ágyához, félvén az atyafiak, hogy

dühének áldozatja leend a' menyecske. Szétoszlott a' sajnálkozó 's elszomorodott násznép; táncz 's vigaság helyett temetést gyanítván közelebb lenni. Végre éjfélfelé lecsendesedék a' beteg, 's állapotjának jobbultát remélve felvigyázoji leheveredének, 's el levén fáradva mély álomba merültek.

Nem sokáig tartott a' beteg nyugodalma, kibe mintegy uj erő szálván e' rövid álom alatt, hirtelen kiugrott az ágyból, 's a' nyitva felejtett ajtókon ki, a' malom felé fut. Későn vették észre a' kutyaugatásra felébredt emberek a' betegnek eltűntét, 's minden irányban küldvén keresőket utánna, közel a' Tiszához találák őt. Hallván nyomába akadt üldözőjinek kiáltásait, annál nagyobb sebeséggel siet a' part felé, 's az éj setétében a' mély Tiszába zuhant, ennek habjai közt találván menyasszonyi ágját a' boldogtalan. — Nem sokára ott termett legényével a' molnár egy ladikon; de leányát csak halva fogta-ki, 's más nap reggel a' Tisza partján álló búsfűz alá temeté, meghagyván, hogy közeledő halála után ötet-is oda temessék.

A' szerencsétlen Bencez mind ezekről semmit se tud. Ötet-is egy hasonló betegség nyomta-el. Fellábadt ugyan nem sokára kesergő anyjának ápolása alatt; de eszt örökre elveszté. Búsán tébolygott szét a' mezőben, mintha valamit keresne; később egész napokat, sőt gyakran éjeket-is tölte kedvese sirjánál. Elhervadt fiatalágának szép virága; elfelejté a' szép dalokat, csak azon egy említettnek első versei maradtak-meg emlékezetében, mellyeket olly szivrepesztő hangon szokott dallani, 's mellyek után közönségesen keserves zokogásra fakadott fájdalom, könnyeinek özönére mintegy enyhülni látszván keserve. Nem szóllott senkihez, 's ritkán felelt a' kérdezőnek. Csak anyja kérésére evett néha egy keveset.

Most-is, midőn ezeket írom, a' szerencsétlennel fájdalommal képe lebeg előttem; mintha most-is hallanám, mint mondja olly szivrehatólag, hogy „kerestem én már a' Tiszában — kerestem a' mezőn — kerestem az égben — de sehol se találhatom-fel! — Addig keresem őt, míg itt meghalok. — Többet ennél tőlem ne kérdezz.“

H i d e g ó r y.

II. JELES MONDÁS.

Házasaág tükre, — Külön érzetekkel bir a' nő; — ugy külön eszméletek fakadoznak a' férjben; — külön erények emelik 's diszesítik ezt, — midőn különök ékesítik a' nemes érzetű amazt; — azért köti tehát össze az ég e' külön nemeket, hogy benne az élet minden értékét a' legméltóbb emberiségnek virányává 's ékes koszorújává varázsolva egyesítse.

Szilvágyi Gáál József.

Boldogság. A' sirhalmom túl kell a' boldogságot keresni. A' földön egyéb jót várni nem lehet, mint becsületet 's bekeséget. Az elsőt megnyerjük, ha bölcssek vagyunk; a' bölcsesség pedig megadja a' másikat.

Yung.

III. KÖLTÉS ZET.

Esztim kebele.

Mint a' bimbóból hasadó
Rózsa, az a' kedvet adó,
Ugy mosolyg selyem fedele
Alól Esztim kebele.

Ott a' bájok szép hazája,
Boldog, ki közelg hozzája,
Ót dicső érzettel tele
Tölti Esztim kebele.

A' szerelmek égi rajja,
Mint szelid méhek zsbajja,
Ugy repült és szálla-le
Rád, szép Esztim kebele.

Két halom hőszinű bérce,
Mint a' Péru drága érce,
Ugy ragyog ott 's büszke vele
Méltán Esztim kebele.

Ártatlanság pirulatja
Ott kellemeit aitatja;
Tiszta szem pillanthat bele
Mert szent Esztim kebele.

Ott imádója fejének
Gondjai csendesülnének,
Kire enyhet nem lehele
Még szép Esztim kebele.

Rá hajolva istenülne,
Es gyönyörbe szenderülne,
Kit negédes kényed szele
Üldöz Esztim kebele.

Nyilj-meg hó sohajtatinak,
Küldj öröm-irt bánatimnak,
Hived az, ki dalt szentele
Néked Esztim kebele! —

Fogarasy János.

IV. VILÁGI TELEGRAF.

Régiségek gyűjtése. A' turini udvar nem régiben parancsolatot ada egy biztoság kinevezésére, melly az országban elszórt régiségek és szép művek maradványait (Giunta di Antichità e Belle Arti) egybegyűjtse. Lapjaink szűk köre nem engedi magát a' királyi parancsolatot egész kiterjedésében közleni. De el nem hallgathatjuk a' forró ohajtást, hogy vajha e' valóban dicső és hazafilélekkel felfogott terv honunkban-is méltó követésre találhasson. 'S ha Horvátjaink, Jankowich-aink fáradhatlan szorgalommal 's áldozattal gyűjtögetik ugy-is olly kevés számban megmaradt ereklyéinket: legalább szent tűzökben mindenkép elősegíteni kellene őket, ha mindjárt hasonlóra gyuladozni elégtelen-is keblünk,

Kérdő rejtvény.

- 1) Ki nyerte-el a' legfelsőbb helyet a' nagyobb városokban?
- 2) Ki szépül-meg csak holta után?

Előbbi rejtvény: Éhség.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiarcz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi urak utzája 612.